

Examination i forskarutbildningen – opponenters och betygsnämnders uppfattningar om LTHs disputationer

Anders Ahlberg, *Studierektor forskarutbildningen, LTH Gemensamt*

Abstrakt — Opponenterna och betygsnämndledamöterna vid LTH under första halvåret 2014 har svarat på frågor om hur de upplevde den genomförda disputationen. Huvudintrycket är att LTH:s doktorer och avhandlingar håller en hög standard, och att disputationsprocessen bidrar till att tydliggöra respondenternas kapacitet. De nationella lärandemålen för forskarutbildningen är tämligen okända för de flesta opponenter/betygsnämnder, men man tyckte efter att ha sett lärandemålen ändå kunna bedöma flera av de förmågor som målen berör. Det finns bland vissa av examinatorerna en önskan att komma in tidigare i processen, innan avhandlingen är tryckt.

Nyckelord — doktorera, disputation, examination, bedömning, lärandemål.

I. BAKGRUND

En intervjubaserad pilotstudie utförd anonymt med hjälp av LTHs docentkursdeltagare 2011-2014 har det framkommit att de slutna betygsnämndsmötena vid LTHs disputationer utförs på varierande sätt, och att bedömningsnormer sällan är explicitgjorda. Man tycker inte sällan att en avhandling är stark och att man egentligen inte behöver orda så mycket om detta. Den inställningen kan upplevas rationell, men förbereder inte betygsnämndledamöter på framtida situationer där ett godkännande av en kandidat kan vara kontroversiellt.

Inom ramen för ett nytt EQ11/2013-projekt vid Lunds universitet görs nu en fördjupande studie om doktorsexaminationen, för att

- bättre kunna förbereda betygsnämndledamöter för framtida bedömningar,
- bättre förstå doktorsexaminationen
- bättre kunna självvärdera LTHs disputationsprocess

II. STUDIEN

I den här sessionen presenteras en anonymiserad enkätstudie riktad till samtliga opponenter och betygsnämndledamöter vt-2014 (72 disputationer, samtliga godkända). 55% (160 personer) av de inbjudna svarade på enkäten vilket kan anses vara en hög andel i enkätsammanhang. En rad frågor som är relevanta för LTH:s forskarutbildning ställs, t. ex.:

- Är disputationsprocessen väl utformad?
- Genomförs disputationerna väl?
- Är opponenter och betygsnämnder överens i bedömningarna? Påverkar de varandra?
- Hur starka anser de externa bedömarna LTHs examinerade doktorer vara?

- Är examinationen normbaserad? I så fall - vilka är normerna?
- Kan de nationella lärandemålen bedömas?

III. PRELIMINÄRA RESULTAT

En majoritet av informanterna har sin hemvist utanför Sverige (47%) och utanför Lund (37%). Nästan 90% ansåg att deras expertis matchade avhandlingen väl, och ingen ansåg att de anlitas på helt fel grunder. Man var också i mycket hög grad överens i bedömningarna och man ansåg att disputationerna genomfördes väl och man kände sig väl informerade om förutsättningarna. Samtliga undersökta disputationer ledde till godkänt betyg. Opponenterna och betygsnämnder visade sig i övervägande fall vara nöjda med avhandlingarna och deras försvar, och enbart i enstaka fall ansåg någon efter betygsmötet att en avhandling/försvar varit väl svagt. Opponenterna var något lite nöjdare än betygsnämndledamöter och de internationella informanterna var något lite nöjdare än de svenska. Om man jämför ”före- under-efter” disputationsakten så har betygsnämndledamöter och opponenter efterhand känt sig allt säkrare i sina omdömen, vilket visar att disputationsakten i sin nuvarande form fyller en viktig funktion. Där förekommer dock en frustration över att återkopplingen som ges på disputationerna inte påverkar avhandlingens slutliga utformning, dvs över att avhandlingen redan är tryckt och färdig (i motsats till i vissa andra länder där ändringar förs in efter bedömningen).

De nationella lärandemålen för forskarutbildningen [1] nämns sällan i samband med disputationerna, men många informanter ansåg ändå att de kunde bedöma flera av de nationella målen (som presenterades längst ner i enkäten). Sammanläggningar utgjorde 80% av avhandlingarna, och hela 99% av LTH-avhandlingarna ansågs innehålla tidigare *peer reviewed* material. Av kapporna ansågs två tredjedelar vara synteser av det genomförda arbetet medan så många som en tredjedel mera hade karaktären av att vara upprepande sammanfattningar.

ACKNOWLEDGMENT

Denna undersökning har sponsrats av EQ11/2013-medel från Lunds universitet.

REFERENS

- [1] Högskoleförordningen;
<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19930100.htm>